

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Дзюкевича Каміля Геральда «Трансформація цифрового ринку Європейського Союзу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

5 вересня 2024 року

1. Виконання освітньо-наукової програми

Здобувач ступеня доктора філософії, аспірант 3 року заочної форми навчання (надалі – Здобувач) Дзюкевич Каміль Геральд у повному обсязі виконав індивідуальний навчальний план відповідно до освітньо-наукової програми аспірантури ДВНЗ «Ужгородський національний університет», що повністю відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеню доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами).

Здобувач Дзюкевич Каміль Геральд в процесі виконання освітньо-наукової програми здобув глибокі ґрунтовні знання за фахом, в повній мірі опанував чітко окреслений програмою обсяг загальнонаукових навичок та компетентностей, необхідних для реалізації послідовного обґрунтованого наукового дослідження, а також пов'язаних із формуванням у Здобувача загальнонаукового світогляду та дотриманням норм професійної етики.

Здобувач в повному обсязі оволодів комплексом необхідних дослідницьких умінь та навичок, зокрема тих, які стосуються планування та формування дизайну дослідження, організації послідовності його виконання та безпосереднього проведення етапів у відповідності до попередньо сформульованих мети та завдання, застосування комплексу методів та технологій, в тому числі і комп'ютерно-інформаційних, необхідних для отримання, структурування, аналітичного опрацювання та синтезу даних, перевірки достовірно отриманих результатів, їх систематизації та категоризації.

Здобувач в повній мірі оволодів необхідними мовними компетентностями для репрезентації результатів власного наукового дослідження англійською мовою в усній та письмовій формах, а також для повного розуміння та глибокого якісно-кількісного аналізу іноземних джерел наукової літератури з подальшою формалізацією отриманих даних.

2. Виконання індивідуального плану наукової роботи (наукова складова освітньо-наукової програми)

Індивідуальний план наукової роботи Здобувача Дзюкевича Каміля Геральда затверджений рішенням вченої ради назва факультету Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (протокол № 3 від 29.11.2022 року).

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «УжНУ» Химинець Володимир Васильович.

Термін виконання роботи: 2022-2024 роки.

Здобувач Дзюкевич Каміль Геральд послідовно виконав усі розділи затвердженого індивідуального плану наукової роботи у чітко встановлені терміни, що було підтверджено результатами обговорення відповідних проміжних, піврічних та річних звітів на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин та Вченої ради факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дослідження проведені Здобувачем у чітко визначені терміни згідно затвердженого плану та графіку, в повному обсязі і у відповідності до основних стандартів та норм із застосуванням сучасних комп'ютерно-інформаційних підходів для статистичного аналізу даних.

3. Актуальність теми дослідження. Цифровий ринок Європейського Союзу в останні десятиліття зазнає безпрецедентних глибоких трансформаційних змін, які простежуються в нарощуванні масштабів і диверсифікації структури цифрових послуг, оновленні цифрового ринку всіх країн-членів ЄС. Мова йде про сумарно-синергетичний ефект сполучення цифрових ринків країн-членів, що веде до зміцнення позицій цифрового ринку Європейського Союзу у глобальному господарстві. Слід зважати й на те, що при вступі у Європейський Союз трансформуються детермінанти розвитку цифрового ринку країни-члена.

4. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане в рамках наукової теми кафедри міжнародних економічних відносин факультету міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородського національного університету» «Трансформація Європейського Союзу: економічні, міграційні та інституційні аспекти» (номер державної реєстрації 0120U100386). Згідно із зазначеною тематикою програми у дисертаційній роботі особисто автором доведено, що цифровізація являється одним з основних драйверів макроекономічного розвитку всіх суб'єктів європейського економічного простору.

5. Формулювання наукового завдання (проблеми), нове розв'язання якого отримано в дисертації. Метою дисертаційного дослідження є ідентифікація зв'язку цифровізації та економічного зростання країн-членів ЄС, а також обґрунтування напрямів адаптації цифрового ринку України до стандартів ЄС як країни-кандидата на вступ.

6. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна. Наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження полягає у виявленні сучасних трендів трансформації цифрового ринку Європейського Союзу під впливом технологічного імперативу інноватизації. У процесі

дослідження одержано такі найсуттєвіші науково-практичні результати, що демонструють особистий внесок автора та окреслюють новизну роботи:

уперше:

- розроблено авторську модель комплексного взаємозв'язку цифровізації і макроекономічного зростання (інтеграційний (ЄС) і національний (країни-члени та країни-кандидати на вступ до ЄС) виміри). Автором розроблено багатофакторну економетричну модель, яка на відміну від існуючих доводить наявність позитивного впливу цифровізації на зростання ВВП Європейського Союзу та країн-кандидатів. Це дало можливість здійснити оцінку інтеграційного потенціалу України як країни-кандидата на вступ до ЄС у Єдиний цифровий ринок Європейського Союзу з урахуванням потенціалу конкурентних переваг, який може забезпечити членство в ЄС;

удосконалено:

- систематизацію теоретичних концепцій цифрової глобалізації. Ідентифіковано три основні елементи, що характеризують профіль цифрової економіки: по-перше, цифрові технології виступають основою для цифрової економіки; по-друге, під цифровою економікою в широкому сенсі розуміється нещодавно розпочата цифрова трансформація всіх секторів економіки за допомогою комп'ютерних технологій; по-третє, використання цифрових технологій для створення нових продуктів та послуг, що відповідають потребам ринку. Визначено, що рушійною силою цифрової глобалізації є економічна структура під назвою «Цифрові ланцюги створення вартості», за допомогою яких цифрова інформація перетворюється на цінність. Ці ланцюги представляють процес, який компанії використовують для збору, зберігання, аналізу та генерування цінності шляхом монетизації даних – трансформації цифрової інформації для створення нових ідей, відомих як цифровий інтелект;

- теоретичний базис структуризації цифрового ринку ЄС шляхом визначення інтегрованого цифрового ринку ЄС як ключового етапу економічної інтеграції та встановлення стратегічних принципів розвитку цифрового простору ЄС, спрямованих на забезпечення сталого розвитку та конкурентоспроможності у глобальному інформаційному середовищі. Виявлено, що стратегія розвитку Єдиного цифрового ринку ЄС ґрунтується на трьох фундаментальних опорах: цифровому доступі, цифровому середовищі та цифровій економіці та суспільстві. Цифрова стратегія ЄС реалізується через три напрями: технології, спрямовані на задоволення потреб людей, створення справедливої та конкурентоспроможної цифрової економіки, а також побудова відкритого, демократичного та стійкого суспільства;

- комплексну характеристику цифрової конкурентної сили як каталізатора ефективності економік країн-членів ЄС. Проведено систематизацію та порівняння показників цифрової конкурентоспроможності країн-членів ЄС на основі рівня їх цифрової конкурентоздатності, визначено специфічні аспекти, які впливають на цифрову конкурентну силу країн з різним рівнем розвитку, вказуючи на ключові показники, які визначають їх позицію у світовому рейтингу. Такий підхід дозволяє краще розуміти фактори, що сприяють або стримують цифрове зростання країн-членів ЄС, а також виявляти сфери для

подальшого покращення. Виявлено тенденцію до уповільнення зростання річних змін ВВП та диспозиції цифрового розвитку в країнах-членах ЄС, що свідчить про обмеження для інтенсивного розвитку в цих сферах. Обґрунтовано, що успіх цифрової трансформації залежить не лише від швидкого розвитку технологій, а й від готовності суспільства до змін;

набули подальшого розвитку:

- детермінанти формування та трансформації цифрового ринку ЄС. Визначено важливість врахування як цифрових, так і доцифрових аспектів регіонального економічного розвитку для забезпечення конкурентоспроможності та підвищення продуктивності економіки ЄС при збереженні незалежності, цілісності та надійності комунітарної політики в умовах цифрового трансформаційного переходу. Фундаментальним аспектом для розвитку регулювання цифрового простору на регіональному рівні є обмежена можливість країн-членів впливати на глобальні процеси цифрової трансформації через відсутність відповідних інструментів;

- дослідження асинхронної диспозиції цифрової трансформації країн-членів ЄС відносно окремих показників, а також часового проміжку реалізації. Визначено, що країни-члени ЄС можуть досягати прогресу у різних сферах цифрової трансформації у різний час, що свідчить про складність і неоднаковість процесу впровадження цифрових інновацій. Виявлено проблему недостатності цифрових навичок, яка ускладнює перспективи майбутнього зростання та збільшує цифровий розрив і ризики цифрового виключення. Результати дослідження цифрового суспільства та економіки, рівня базової цифрової освіченості, цифрової інтенсивності, загальної доданої вартості за факторними витратами сектору інформаційно-комунікаційних технологій дозволяють ідентифікувати країни-члени ЄС за рівнем прогресу у цифровій трансформації. Фінляндія, Данія, Нідерланди та Швеція визначаються як лідери впровадження цифрових технологій ЄС протягом кількох років поспіль, у той час як Румунія, Болгарія та Греція показують найменший прогрес у цьому напрямі;

- аргументація комплексного підходу до аналізу інноватизації розвитку цифрового ринку ЄС. Визначено важливість регуляторної складової цифрового ринку, зокрема посилення регулювання онлайн платформ та кібербезпеки. Окреслено значення нових рамок для електронної комерції та цифрових послуг на території країн-членів ЄС. Обґрунтовано важливість узгодженості стратегій розвитку промислового потенціалу між країнами-членами для досягнення більшої ефективності. Комплексна ефективність цифрової трансформації економік країн-членів ЄС залежить від якісного аналізу поточного стану використання цифрових технологій на підприємствах ЄС та побудови достовірних цифрових трендів майбутньої динаміки цифровізації, що дозволяє оцінити потенціал для збільшення продуктивності праці у високопродуктивних секторах економіки, а також активізації зусиль для повного розгортання комунікаційної інфраструктури, включаючи 5G, для підтримки інноваційних послуг.

7. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Аналіз змісту і структури дисертаційної роботи Дзюкевича Каміля Геральда дає підстави стверджувати, що у ній чітко сформульовано актуальність теми, мету і завдання дослідження, обумовлені об'єктом і предметом аналізу, сукупністю методів і прийомів наукового пошуку, а також обґрунтовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів.

Обґрунтованість та достовірність основних наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи підтверджується використанням широкого спектра загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження: історико-логічний та діалектичний методи; системний метод, комплексні статистичні індекси, методи статистичного аналізу, дедукція та індукція, метод кількісного та якісного порівнянь; метод експертних та прогнозних оцінок, метод економетричного моделювання.

8. Наукове та практичне значення дисертаційної роботи полягає в тому, що ключові теоретичні положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором у дисертаційному дослідженні, можуть бути використані як методологічна основа для розроблення ефективної економічної стратегії України як країни-кандидата на вступ до ЄС контексті впровадження новітніх цифрових інструментів і послуг. Теоретико-методологічні підходи і практичні рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, використані в навчальному процесі ДВНЗ «Ужгородського національного університету».

9. Оцінка мови та стилю. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Дисертаційна робота Дзюкевича Каміля Геральда «Трансформація цифрового ринку Європейського Союзу» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованості, наукової та практичної цінності здобутих результатів відповідає галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини, вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), що затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами) та вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 341 від 21.03.2022 та № 502 від 19.05.2023).

11. Зауваження та рекомендації

В ході написання дисертаційної роботи Здобувачем були враховані абсолютно усі зауваження та рекомендації надані науково-педагогічними працівниками кафедри міжнародних економічних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» в процесі попередніх обговорень роботи під час проміжних, піврічних та річних звітів Здобувача на засіданнях кафедри міжнародних економічних відносин. Відмічені зауваження та побажання носять суто рекомендаційно-консультативний характер і в жодній мірі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, а також не зменшують рівнів її наукової новизни та практичної значимості, і відтак не є перешкодою для її подання в разову спеціалізовану вчену раду для офіційного захисту.

12. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим Наказом Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017р. (зі змінами та доповненнями)

Дисертаційна робота Дзюкевича Каміля Геральда на тему «Трансформація цифрового ринку Європейського Союзу» повністю відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і Науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 р. (зі змінами та доповненнями).

13. Кількість наукових публікацій, повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих співавторами та зарахованих за темою дисертації.

Основні наукові результати дисертаційної роботи висвітлені у публікаціях та розкривають її основний зміст. Основні положення дисертації, які є особистим доробком автора, викладено у 11 наукових працях, з яких: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, внесених до реєстру міжнародних наукометричних баз та 6 праць апробаційного характеру.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Дзюкевич К. Еволюція теоретичних концепцій цифрової глобалізації. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 81. С. 14-18. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.81-2>

(Наукове фахове видання України)

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

Ключові слова: цифрова економіка, глобалізація, цифрові комп'ютерні технології, інформаційна економіка, міжнародна торгівля.

2. Дзюкевич К. Дискурс розвитку цифрового ринку ЄС. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. С. 14-18. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-19>

(Наукове фахове видання України)

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

Ключові слова: цифрова економіка, цифровий ринок, цифровий союз, Європейський Союз, економічна інтеграція.

3. Дзюкевич К. Напрями та оперативні заходи реалізації регулятивної трансформації цифрового ринку ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-49-3>

(Наукове фахове видання України)

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

Ключові слова: цифровий ринок, цифрова інфраструктура, діджиталізація, конкурентоспроможність, міжнародні економічні відносини.

4. Дзюкевич К. Адаптація цифрового ринку ЄС до епохи цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2023. № 49. С. 15-20. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-11>

(Наукове фахове видання України)

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

Ключові слова: цифрова економіка, цифровий ринок, цифровий союз, Єдиний ринок ЄС, Європейський Союз, економічна інтеграція.

5. Дзюкевич К. Сучасний стан цифровізації країн-членів ЄС. *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 91-97. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-17>

(Наукове фахове видання України)

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

Ключові слова: цифрова економіка, цифровий ринок, цифровий союз, Європейський Союз, економічна інтеграція.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

6. Дзюкевич К. Нові переваги міжнародного виробництва за умов цифрової глобалізації. *XI International Scientific and Practical Conference «Science and innovation of modern world»*. (London, United Kingdom). 2023. July 13-15. P. 269-272.

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

7. Дзюкевич К. Цифрові ланцюги створення вартості як рушійна сила цифрової глобалізації. *XI International Scientific and Practical Conference «Science and technology: problems, prospects and innovations»*. (Osaka, Japan). 2023. August 3-5. P. 217-220.

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

8. Дзюкевич К. Засади стратегії єдиного цифрового ринку ЄС. *I International Scientific and Practical Conference «Modern research in science and education»*. (Chicago, USA). 2023. September 14-16. P. 349-351.

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

9. Дзюкевич К. Реалізовані заходи стратегією єдиного цифрового ринку ЄС. *III International Scientific and Practical Conference «Topical aspects of modern scientific research»*. (Tokyo, Japan). 2023. November 23-25. P. 600-603.

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

10. Дзюкевич К. Трансформація цифрового ринку України за підтримки ЄС. *V International Scientific and Practical Conference «Innovative development of science, technology and education»*. (Vancouver, Canada). 2024. February 15-17. P. 529-531.

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

11. Дзюкевич К. Ландшафт цифровізації країн-членів ЄС. *Proceeding of the 5-th International Scientific Conference «Interdisciplinary Science Studies»*. (Dublin, Ireland). 2024. March 14-15. P. 42-44.

(Здобувач самостійно провів всі етапи дослідження та підготував публікацію до друку)

14. Результати перевірки роботи на академічний плагіат

Перевірка дисертаційної роботи проводилася сертифікованою програмою Unicheck. У ході перевірки дисертації запозичень матеріалу без посилання на відповідне джерело не виявлено. Виявлені за допомогою програми Unicheck текстові співпадіння (цитування) мають посилання на відповідні першоджерела, внесені до списку використаної літератури. Запозичення (співпадіння) в тексті не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові матеріали є власним напрацюванням Здобувача, текст дисертації є оригінальним. Робота визнається самостійною та рекомендується бути допущеною до захисту.

Положення дисертації апробовано на засіданні кафедри назва (протокол №7 від 5 вересня 2024 р.). За результатами засідання ухвалено затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів та рекомендувати до захисту в спеціалізованій вченій раді дисертаційну роботу Дзюкевича Каміля Геральда на тему «Трансформація цифрового ринку Європейського Союзу» на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 29 Міжнародні відносини за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини.

Головуючий на засіданні
д.е.н., проф., завідувач кафедри
міжнародних економічних відносин
ДВНЗ «УжНУ»

Володимир ПРИХОДЬКО

Підпис д.е.н., проф. В.П. Приходька
засвідчую
Вчений секретар ДВНЗ «УжНУ»

Олена МЕЛЬНИК